

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinstvi je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Časnikarstvo in njega poklic.

Odgovor grofa Taaffeja na interpelacijo naših nemških liberalcev v zadevi prodaje dveh dunajskih listov (glej politični pregled), daje nam povoljni povod, da napišemo par vrstic o poklicu časnikarstva.

Taaffe je mej drugim rekel, da vlada nema le pravice, temuč tudi sveto dolžnost, da take liste, ki širijo nemoralnost, kaznuje in zatira, in v tem obziru je menda govoril iz srca vsakemu pošteni, kateri je imel priliko čitati v dunajskih židovskih listih opolzle članke in celo naznanila, po katerih se javno pospešuje prostitucija. Zalostno, da smo sploh v Avstriji tako daleč prišli, da se morejo naše razmere, posebno v glavnem mestu, meriti z dobami tistih narodov, ki so propali prav zaradi prevelike nenravnosti in gizdavosti. Ali uže v starem času, namreč pod Rimljani so bili židje oni, ki so širili nemoralnost ter največ intrigovali proti nauku našega Zveščarja, in kar je bilo uže v starej dobi, to se ponavlja baš zdaj in se je s posebno privilegijo kaj nesramno ponavljalo za časa vladanja *ustavovercev*. Naj torej rečejo ustavoverci v svojo obrambo, kar hočejo: vsak nepristransk zgodovinar bode moral dobo ustavovercev zaznamenati, kakor dobo največje korupcije, kakor dobo, v katerej je posebno časopisje one stranke zgubilo vso sramožljivost, opravičuje najnenravnejše čine kakor sveto pravico, in najgršo laž kakor resnico. In kedo ima v rokah vse to časopisje? Ali niso zopet židje, ki so časnikarstvo stirali iz svetišča Klione na ulico in iz njega napravili akcijska podjetja, tako sicer, da se je v Avstriji delalo javno menenje na akcije. Da, in načelniki pa odborniki takih podjetij denes nesramno z farizejskim binavstvom terjajo preiskave in naprave proti korupciji zaradi Kaminskega, katerega bi bili oni v svojem taboru gotovo zakrivali, mej tem ko ga je pošena desnica javno spoznala nevrednega, da še dalje sedi v parlamentu in to le na sumu, še predno je stvar dokazana. Te strašne razmere, ta v nebo kričeča spačenost nemško-liberalne stranke potiska nam v roke però, da napišemo svoje menenje o poklicu časnikarstva.

Časnikarstvo ima gotovo najlepši poklic v svobodnej državi; ono ima nalogo braniti ljudstvo pred nepostavnostmi, dramiti ga iz letargije ter ga pripravljati za višje človečanske cilje s tem, da ga uči vsega tega, kar more povzdignoti njega politično in etično veljajo in njega boljše gmočno bodočnost; ono mora po pravičnej in brezobzirnej, a vendar očividnej dobrohotnej graji odpravljati razne napake, po lučevati, buditi, navduševati ljudstvo za vse lepo in dobro; s kratka: namen pravega plemenitega časnikarstva je braniti zatiranje in šibati zatiralce; potezati se za pravice ljudstva, ker zatiralcem ljudskih pravic ni treba časnikarstva, oni se boje javnosti. Časnikarstvo

na tak način dela javno menenje, katero pa veliko upliva na vse javne razmere, pospešuje torej moralnost, postavnost in vsakovrsten napredek, ako je v resnici tako, kakoršno mora biti; spriduje in uničuje pa vse, ako mu je podlaga samopridnost in gizdavost, kakor se to kaže pri ustavoverskem časopisju. S tem je rečeno, da vse časnikarstvo ne zadoščuje svojemu poklicu. Mej časniki je dosti takih, ki služijo le posebnim interesom ki ljudi le slepe ter se s priliznenimi besedami potezajo samo za koristi enega stanu, ene koterije, za razne predprave, za neopravičene avtoritete, sploh za neke pravice, katere k malu imenujejo zgodovinske, k malu naravske in še Bog ve kako, ki pa so v resnici le zgodovinske krivice nad ljudstvom, ki zbog nevednosti še prerado sili v jarem in še celo večkrat podpira nakane proti njemu obrnene.

Zgodovina nas uči, da se ljudstvo le prerado daje zapejevati po zunajnosti, da gleda le na hipovne uspehe ter da pada na kolena pred mogotci in povečuje vsacega, kedor mu more imponirati ne le z navideznimi uspehi, temuč tudi z ošabnim zakrivanjem človeških slabosti. Da, človeški rod je znašel mnogo zunanjih nečimurnih formalnostij, ki vse nič drugega ne namerjavajo, nego da vporabijo ljudsko domišljijo za sebične namene ter mu vcepljajo bojazen, strah pred neopravičenimi avtoritetami in nezaupnost v samega sebe. Primerjali bi te formalnosti opiatom, katere zdravniki dajejo bolnikom, da ne čutijo, kako jim režejo meso iz živega trupla. Ubogo ljudstvo, kateremu je namenjeno časnikarstvo, pije torej s čitanjem časnikov strup, ali pa balsam kreposti, odvisno je to od časnikarstva, kako je urejeno in kakim ciljem je namenjeno.

Da bi bilo v Avstriji vse časnikarstvo tako, kakoršno je ono židovsko-liberalno v Beču in drugod, proračunati bi se dalo, v koliko letih mora tako človeško društvo razpasti. Toda tem časnikom stoje nasproti pošteni listi v raznih avstrijskih jezikih, ki pobijajo v enomer načela spridenosti in ljudstvo svari pred onimi volkovi v ovčej koži. In to pošteno časnikarstvo je mirno in z uma svitlim mečem po pošteni poti toliko časa delalo, da je denes v Avstriji zmagalo se svojimi načeli, katera sicer le počasi postajajo kri in meso, a uprav poštena njegova načela mu dajo gotovost, da postanejo istina in dejanje na vsej črti.

Mej to pošteno časnikarstvo moramo šteti tudi našo slovensko, katero budi in navdušuje slovensko ljudstvo za narodno neodvisnost in za narodni napredek. Ne bomo sicer trdili, da pri nas ni nikder osebnih namer, da pri nas ni tudi osobne politike, ki dela na korist koterij, ali osob; a to se le tu pa tam pokaže le bolj zakrito; javno menenje pa pri nas ne pušča takim pojavom preveč na površje, in ako jim pušča, godi se to le izjemoma. Da se tu in tam

v naših listih pojavi tudi kako sumničenje, temu je uzrok osebnost in socijalna okornost, posebno pa so nas v tem obziru pokvarili naši tlačitelji, ki so v nas vcepili nezaupnost tako globoko, da je postala manj ali več last narodnega značaja.

Kar je nam posebno na srci, tega ne moremo i ne smemo zamolčati, sicer bi se vdeležili tujih grehov; zgodilo se je namreč nekolikokrat — tudi v »Edinosti« — da poročevalci niso pisali resnice. To je velik greh! Človeka, ki ne govori resnice, ne spoštuje nobeden, in slovenski pregovor pravi: kdor laže, ta tudi krade! Stokrat večji greh pa je neresnico pisati in tiskati, nego govoriti, to je tako jasno, da ni treba nobenega dokaza. Čujte! Na Kitajskem, v Pekingu, izhaja najstarejši časnik na svetu. Izhajal je uže nad tisoč (1000) let, a ni stopil iz meje resnice. Potem pa se je pripetilo, da je objavil nekaj, kar ni bilo resnično. In ko se je to dokazalo, zaukazala je kitajska vlada občno žalovanje po vsem ogromnem cesarstvu. Glejte, kako javno resnico celo pogani spoštujejo!

V obče pa je mej Slovenci časnikarstvo svesto si svoje vzvišene naloge in jo spolnjuje škropulozno in je pred vsem narodnost in ona svetinja, za katero se poteza; glede drugih svobodnjaških ali nazadnjaških načel vlada mej našimi časniki razen nekoliko izjem še precejšnja toleranca.

Mi pa pravimo, da se more baš po i načeli, ktere je učil naš Zveščar, razvijati ljudska svoboda do najvišje stopinje, ona načela se strinjajo z največjo svobodo in največjim napredkom, poleg tega pa brzdajo človeško slabost, ki mnogokrat zlorabi in popači najlepša načela iz zgole samoljubnosti. — Liberalni Nemci slovenskemu časopisju kaj radi očitajo, da je mračnjaško, nazadnjaško; mi to očitavanje odbijamo odločno. Na Slovenskem je mej onimi, kateri delajo za javno menenje, največ odkritosrdnih naprednjakov, kateri pri vsakej priliki poučarjajo in se potezajo za napredek, omiko in svobodo. Tudi mi smo si to postavili za svoj cilj in naša načela so primerna pravej svobodi, nikoli pa ne nazovi liberalizmu. Poklic pravega slovenskega časnikarstva je tedaj jako lep in kaj ne bi bil lep, ko gre pravemu slovenskemu časnikarju le za vzvišene cilje, da osreči, povzdigne, osvobodi svoj rod, ki je zadosti časa zdihoval v robstvu tujcev. Naše časopisje mora pa prav zaradi te prelepe naloge pisati jako zmerno, vablivo, prepričevalno, da k sebi vabi in ne odbija. Priliznjenost, servilizem, sebičnost, zagovarjanje predpravice, službovanje svojatim — to vse naj bode daleč od časnika, ki je v ljudske službi; zatoorej pa mora tak ljudski časnik, kder je potrebno in koristno, zla previdno, i zdaj tudi odločno in brezobzirno postopati, vedno pa gledati na to, da pride prava resnica na dan, ne sme gledati na to, da se komu zameri, ali komu prikupi, sploh se mora otrestiti nečimurnih ob-

vine, njuno ceno pa določujejo troški pridobivanja, t. j. troški kopanja, čiščenja, topljenja itd., kakor pri drugih kovinah.

Srebra najdeš malo nepomešanega, ampak največ pomešanega z drugimi tvarinami, od katerih ga treba ločiti, kar zopet stane mnogo troška. Srebrne rude treba dolgo iskati, navadno se nahaja globoko v osredji gor, od koder dobivajo srebro se silnim trudom in z ogromnimi troški.

Zlata se nahaja pač več čistega, t. j. nepomešanega z drugimi stvarmi, ali je zlata sploh manj, ono je redkeje, zato pa je mnogo več vredno od srebra. Zlato se dobiva na dva načina, po izpiranju iz peska, potem pa iz takozvanih (imenovanih) zlatih žil, ki se nahajajo navadno v sredini zeló trdnega kamnja. Ako je prvo, to se naredi posebne priprave kraj zlatonosnih rek, tu se pesek izpira in tako dobivajo se majhna zrnca zlata. Mej našimi rekami je znana Drava kot zlatonosna, v njej je namreč zlati pesek, ki se izpira posebno pri Drnji na Hrvaškem. V Bosni se omenjajo reke Bosna, Vrbas in Lasva kot zlatonosne. A doslej se je iz teh rek tako malo zlata dobilo, da se delo ni izplačevalo.

Več zlata pa nakopljejo. Trdi kamen se namreč z veliko težavo in pomočjo predrizih strojev ali mašin drobi, zlata zrnca pa, ki so v njem, pobirajo se.

»Čital sem,« pristavi gospod učitelj, »da ima dežela Kalifornija v Ameriki toliko zlata, da ga rudar najde lahko v enem dnevu za petdeset in več goldinarjev, da dobe cele kose zlata po več funtov teške in vredne po dvajset in še več tisoč goldinarjev.«

(Dalje prihodnjič.)

Podlistek.

Denar in kredit.

V C—, govoril doktor Bister, Slovincem pa ta govor priobčuje Jurj Čič.

(Dalje.)

»Zgodovina nas uči,« omeni gospod učitelj, »da so vladarji dostikrat devali manj čiste kovine v novce, da si tako pridobé nov dohodek, ter si pripravijo pomočkov za svoje lastne ali državne potrebe. Ali je bilo to koristno?

»Ni bilo, to so pokazali zli nastopki, ki so iz tega nastali. Svet, ki so ga hoteli preslepiti z denarjem, povišanim po vsebini ali teži, opazi k malu, da se tu kuje in izdaja slab denar. Zato se je takemu novcu manj vere dajalo, ni imel več take vrednosti, vse druge stvari pa so se za toliko podražile, kolikor manj je bil novce vreden. Tako krivo napravljanje novcev se je vršilo v minolih stoletjih, ko še niso poznali lastnosti novca in njegove naloge v prometu (t. j. v kupčiji in trgovini). Pohlep in neznanje sta zavela vlade na taka občno škodljiva dela. Zdaj se ne godé več taka poškodovanja privatnega (posameznega) in občnega interesa (blagostanja); zdaj narejajo poslanci, ki jih volimo, sami v državnem zboru postavte, koliko ima vsak novce tehtati (težina), in koliko mora biti v vsakem čiste kovine (vsebina, zadržaj novca). V drobnem novcu (drobižu) moram vendar opaziti, da se njegova vrednost ustanovljuje po dogovoru neodvisno od vrednosti njegove kovine, in sicer se mu daje sploh večja vrednost, nego bi jo imel po množini in dobroti kovine.«

»To ni dobro,« dé Mlakar, »ako drobni novce nema vrednosti, ki se mu nadeva, čemu ga pa kujejo? Bi li ne bilo dovolj samo zlatega ali samo srebrnega denarja?

»Ne bilo bi,« odgovori doktor Bister. V prometu je treba drobnega in debelejšega denarja. Posebno v prometu na drobno, t. j. če se kupujejo in prodajajo stvari v malem, na krajcarje in desetice, tedaj je drobiž zelo potreben, brez njega ne bi se mogli taki opravi dognati. Drobiž pa se ne more kovati iz srebra in še manj iz zlata, ker bi bil tako majhen, da bi se človek moral zmiraj bati, da ga izgubi. Pomislite, kak krajcar (novčič) bi bil to iz srebra ali celo zlata? Videli bi ga pač komaj s prostimi očmi. Res je, drobni novce dobiva svojo vrednost po dogovoru. Ali zato ni nobeden dolžan sprejemati več svote v drobnem denarju; vlade pa se obvezavajo, da hočejo nakovati samo toliko drobiža, kolikor ga je treba. Ti so tudi poglavitni vzroki, da se drobiž sprejema povsodi brez ugovaranja.«

»Ali vendar kujô tudi srebrn drobiž, obregnejo se Cigojev oče.

»Prav imate, toda v vsakem takem novci je manj srebra, nego bi ga moralo biti gledé pridane mu vrednosti, kar pa zopet ni zapreka, da ne bi hoteli sprejemati drobiža. Razlog temu je tisti, ki sem ga omenil malo prej o drobižu sploh.

Sicer se vrednost denarja tudi menja, kakor vrednost družih reči. Znano vam je, da se iz zlata in srebra ne delajo le novci, temuč tudi različna roba: uhani, prstani, bučke, posodje, žlice, noži, čaše itd.; a mnogo srebra in zlata se potroši na posrebravanje in pozlačevanje raznih predmetov. Za vsa taka dela se mora zlato in srebro kupiti, kakor se kupujejo druge ko-

zirov ter le tam postopati obzirno, kder bi mogli zaradi brezobzirnosti trpeti občni interesi.

To so naši pojmi o pravem časnikařtvu, teh načel se mi držimo in se bomo držali tudi v bodoče, ne brigaje se zato, da smo komu trn v peti, in da nas prav zato od neke strani pikro gledajo in celo obrekujejo. Naša vest nam pravi, da vestno spolnujemo svojo dolžnost in to nam zadoščuje.

Da bi pa vsi časniki v naši državi hrepeli le za tem, kar zahteva od njih vzvišeni poklic, da bi vsi le vestno branili ljudske pravice, ne prišlo bi bilo nikoli v Avstriji do tako žalostnih razmer, kakoršne je moral grajati minister Taaffe v parlamentu, kar ostane pomenljiv zgodovinski čin in znak našega časa. Prav ono časnikařtvo pa, ki se vedno bolj sklicuje na svobodo tiska, naj bi pomislilo, da je denar v rokah zapravljivcev prava nesreča, še večja nesreča pa je svoboda v rokah židovskega časnikařtva, vsled česar je v resnici dolžnost državi: kakor zapravljivca devlje pod varuštvo, da tudi spridenega časnikařtva ne opozoruje le in brzda, temuč, kder le mogoče, tudi zatre, kajti država nema le paziti na to, da državljan plačujejo svoje davke, ona ima tudi skrbeti zato, da se mej nje ne vkorenini spridenost in mekušnost, vsled katerih pogine država sama.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V državnozborni seji dne 16. t. m. je vlada predložila predlog zastran državne podpore za Tirolsko.

Graf Taaffe je odgovoril na interpelacijo, zakaj se je časnikařtvo »Wiener Tagblatt« in »Vorstadtzeitung« prepovedala razprodaja v trafikah. — Ta odgovor je sicer kratek, pa tako odločen in jasen, da vsacemu poštenemu človeku dobro dene, interpelanti pa bi si morali obraz zakriti, ako jih je še kaj sram. Graf Taaffe je rekel: »Temeljna državna postava jamči v 13. členu tiskovno svobodo z ozirom na postavne meje, te pa določa tiskovni in kazenski zakon. Po §. 3 tiskovnega zakona sme politična deželna gosposka prodajo periodičnih tiskovin gotovim osobam dovoliti, to dovolitev pa tudi preklicati, in ta dovolitev se ne naslanja na nikak pogoj. Pristojna gosposka ima tedaj določevati, ali je iz javnih ozirov opravičena taka razprodaja. Ni tedaj dvoma, da je bila vlada opravičena o zadevi, o kateri se je stavila interpelacija. In vlada je morala, delati tako, kakor je delala, ker so javni oziri to neobhodno zahtevali. Ako časniki užje dalj časa v javnih in zasebnih krogih budje strasti mej ljudstvom, ako ti časniki žalijo pravne čute ljudstva ter delajo javno pohujšanje; tedaj v taci primerljajih vlada nema le pravice, temuč ona ima dolžnost rabiti svojo oblast, in ona bi si nakopala na vest veliko odgovornost, ako ne bi se uprla nevarnostim, katere bi izvirale iz taci časnikařtva javnemu blagostanju. — Vlada ne dela razlike mej strankami, ampak ozira se na potrebe. — Državnega zbora desnica je temu govoru, kateri smo tu le okrajšani priobčili, burno pritrjevala, levica pa je mrmrala, česar se ni čuditi, če se pomisli, da se je ta, ko je bila še na krmilu, pasla iz žuljev in krvi ubozega ljudstva i da so nje časniki varali in pohujševali ves svet, tako celo, da jih celo v zunanjih državah najostreje sodijo. — Graf Taaffe naj dela tako, kakor dozdaj; njegovo poštenje mu pridobiva srca od dné do dné, in taka srca imajo veliko veljavo in moč; — ustavoverci pa niso pridobili nobenega srca, zato pa je tudi propadla vsa njihova moč, če prav so jo podpirali bajonet.

Gosposka zbornica je v seji 17. t. m. sprejela zakon o kazensko-pravnih določbah zoper oviranje posilnih izvršb po vladnej predlogi.

Obrtni odsek je sprejel §. 1 zakona o obrtnih nadzornikih, po katerem ima vlada pravico, imenovati potrebno število nadzornikov in enega generalnega nadzornika.

Gosposka zbornica je 19. t. m. začela obravnavati šolski zakon. Minister Conrad je obžaloval, da se je to prašanje preneslo v politično prašanje i da je provzročilo nezdravo nemirnost. Ono nema nazadnjaških namenov, kakoršni sploh niso v programu sedanjé vlade. Šola mora biti z državljansko družbo v vednej dotiki, zato so promembe potrebne. Minister zakon priporoča.

V generalnej debati so govorili levičarji proti zakonu, posebno proti §§. 21 in 48, desica pa je zakon zagovarjala.

Kardinal Schwarzenberg je opomnil, da se škofje ne vdeležujejo pri šolskem postavođajstvu in da so se večkrat proti temu izrekli. On je prepričan, da šolski zakoni ne ugajajo krščanskemu prebivalstvu. Škofi pripoznavajo, da nov zakon marsikaj zboljša in bodo zato zanj glasovali, sicer pa šolskih zakonov ne odobravajo. Oni ne bodo stavili daljših predlogov, da ne bodo zavirali sprejetja zakona. Škofi si pridržujejo za svoj čas potrebe predloge. Za zakon so govorili še Toggenburg, Leon Thun in Belcredi. Včeraj se je obravnavala nadaljevala.

Iz Dalmacije je došla vest, da je deželni namestnik Jovanović šel na Dunaj, da se izvrše nekatere politične in administrativne preuredbe. — Tržaška pomorska gosposka naj bi se odpravila ter nje opravila izročila namestništvoma v Trstu in Zadru; v trgovinskem ministerstvu pa naj bi se osnoval nov pomorski oddelek, kateremu bi načelnik bil poslanec dr. Klaič. Kvarnerski otoki bi se združili z Dalmacijo.

Gosposka zbornica v Budapeštu je sprejela zakon zoper oderuštvo po sklepah poslanske zbornice.

Vnanje dežele.

Brodarstvo po Donavi dela užje mnogo i mnogo let Evropi veliko preglavico. Vse velevalsti i druge manjše države, mej katerimi teče ta mogočna reka, jako se brigajo za to reko, ker je v trgovini zelo

važna. Zdaj je o tem prašani zopet zbor v Londonu; v tem zboru pa imajo le poslanci veseli določevalni, drugih manjših držav, skoz katerih ozemlje teče Donava, pa le posvetovalni glas. To pa manjšim državam, ki so v tej zadevi najbolj vdeležene, po vsej pravici ni prav. Vzlasti bolgarska država se je strogo uprla temu prašanju. Ona zase nema nobenega zastopnika, če tudi teče Donava skoz njeno zemljo, ampak turški poslanec je njej zastopnik! — Zato je bolgarski minister zunanjih zadev v državnem zboru, opirajoč se na sklenene pogodbe izrekel, da se bolgarski poslanec mora pripustiti k tej konferenci, da je poslal v London poslanca, ki bode protestiral zoper to, da zastopa turški poslanec Bolgarijo in da zaradi tega Bolgarija ne more pritrčiti sklepom podonavske komisije. — Bolgarski deželni zbor je to potrdil in — gotovo z vso pravico.

Albanija postaje Turčiji Ahilova petá; zadnjič so Miriditi napadli Skodro ter turške vojake dobro naklestili, zadnji petek pa je 600 Malisfor prišlo boj s četo (bataljonom) turških vojakov; bojevali so se tri ure, i na obeh straneh je bilo mnogo ranjenih in mrtvih.

Ponoči od 9. na 10. t. m. je napadlo okoli 70 mož rodov Žala in Šoši oddelek varstvene straže v Škodri ter 19 stražnikov usmrtilo. Gorski napadniki so zgubili le enega moža. Ta napad je bil maščevanje, ker je varstvena straža meseca januarja dva gorjanca usmrtila.

Oberdankovima tovarišema Ragosi in Giordaniu, kakor poročajo videmski časniki, naznanilo se je zadnji teden, da generalni prokurator v Benetkah zahteva, naj se postavi pred videmsko porotno sodbo zaradi hudodelstva zunanje varnosti države, ker sta delala zaroto zoper življenje načelnika tuje države. Za zagovornika ima Ragosa odvetnika Ernesta D'Agostini in Giordani odvetnika Alojzija Schiavi. — Pravda se bo vršila pri prvih prihodnjih porotnih sodbah.

Irredentovski glavar Imbriani in založnik časnika »Pro Patria« v Napoli sta postavljena pred porotno sodbo zaradi 11 člankov, v katerih se je oberdankovalo.

Nemški državni zbor je bil odložen do 3. aprila, potem ko je sprejel proračun za leto 1883.

Načelnik francoske republike je 18. t. m. sprejel odpoved ministerstva. Trdi se, da dobi nalogo Ferry, da sestavi novo ministerstvo. To bo težek poroč, i če se stvari ne obrne na bolje, pač tudi novo ministerstvo ne bo mnogo dni šteló.

Dopisi.

V Rojanu, 17. februarja.

(Nekaj zgodovinskega; napisal A. B.) Imenitna rimska obitelj Lucijev (Lucius) pridevnikom BASSVS je bila nastanjena v Trstu. Naše mesto je bilo v dobi Rimcev kot glavna rimska kolonija po Ogleju in Pulji, Caput R. P. (ljudovlade) nomine Tergestina, katera se je na daleč razprostirala po Krasu in Istri. Začetniki gore imenovane obitelji so prišli iz Rima, ali Italije s prvimi koloni (naselniki) došli na te morske obali. Bile so te zgolj obitelji prostih rimskih meščanov in državljanov, dosluženih legijonarjev (vojakov veteranov), da brane nove naselbine i mejne trdnjave pred severnimi surovimi narodi, i tudi, da Rim s takimi sredstvi lažje spoji pridobljene kronovine, dežele z Italijo, ali svojo svetovno državo, in, da mu je lažje krotiti prvotnih stanovnikov.

Take naselbine, da se v novej, tujej zemlji morejo hraniti, vzdrževati, dobivale so od senata najboljših zemljišč, katerih pa niso one obdelovale, ampak podjarmljeni narod, ki je iz svobodnega pod Rimel postal rob. Vsaka rimska obitelj je nekoliko tega kolonijskega zemljišča dobila za svoje uživanje.

Ti prišleci, rekli bi postavljeni naseljenici, imeli so v rokah i upravo dotične pokrajine, mesta.

Obitelj Lucijev Bassov vbraja mej svoje članove več imenitnih osob, ki so državi visoke službe opravljale. Obitelj se je brojila k plemenu (kolenu) imenovanemu tribus Publicia. Najbolje se je proslavil Lucij Arnij Bas, kakor se čita na spomenskej kamnitenj plošči najdenej v Trstu.

Plošča slove:

MERCVRIO. AVG. SACI.

L. ARNIVS. L. F. BASSVS

MIL. LEG. XV. A. POL.

MIL. COH. I. PRAE.

COH. II. C. R. LEG. XIV. GEM.

LEG. II. AVG. LEG. VI. VIC.

T. TI. LOCVS. DATVS. D. D.

Kakor se iz napisa vidi, bil je ta Lucij A. Bas vojak XV. legije Apolarneje; tedaj je bil Tržčan, ker ta legija se je sestavljala iz zgoli C. R. P. T. (Tržčanov). Rekli bi dandenes, da so Tržčani rimske dobe spadali k XIV. polku Apolarnejevemu. Ta Bas je bil i vojak prve pretorijanske kohorte i druge kohorte rimskih C. R. meščanov; potem je bil centurijo ali stotnik načelnik 110 avgustov XIV. legije zvane Gemina*) i centurijo 116 močustov XIV. legije i konečno stotnik VI. legije zvane VIC (trix) zmagaajoča.

*) Pred letom dni, ako me spomin ne vara, prijavila je naša »Edinost« nek dopis govoreč o nekem spomin-skem kamenu iz rimske dobe, najdenem v Ajdovščini (Haidovium) — ali tam v bližini. Napisa od besede do besede se več ne spominjam; ali temu zapopadek je nekako tak: Nek centurijo (stotnik) ali kali od XIV. legije zvane Gemina je bil napaden od razbojnikov v Julskih Alpah, ko se je na dom vračal v Ajdovščino in zavratno umorjen na kraju zvanem »Scellerata«. Kakor sem pozvedel, ta kraj dandenes narod imenuje »Vražji dol« — poimenovanje, ki se z latinskimi do dobra ujema — i ta »Vražji dol« se nahaja tam pod Šendvidsko goro, v Alpah.

V času tega umora je oddelek legije XIV. Gemina čuval na obzidju Haidoviuma (Ajdovščine) i na nasipu (valu), ki se je razprostiral od Hai. do rečice Arse (Raše) v Istri. Ta legija je bila sestavljena iz vojakov veteranov, prav tem je bilo odkazano čuvati na mejah Italije pred napadi severnih ljudstev.

Lucij Bas, kakor svedoči napis, bil je pobožen človek in moral biti i imovit mož, ker je on Merkuriju na čast velel napraviti žrtvenik (oltar) — če ne posebno majhno svetišče. Mogoče, da se je temu rodovinu, če užje ne on, s trgovino pečala in s to celo obožatela — ker Merkurij nazivan »brzonogi«, bil je zaštitnik trgovstva, prometa.

O tem možu govore v svojih knjigah mej drugimi Fra Ireneo pg. 113; Carli T. II. p. 134, in Stancovich, Biografie etc. T. I. pag. 120—121. Povedali smo užje, da se je bila familija Bassov tu naselila iz Rima i kot takej so bile odprte vse službe v rimskej državi — i kot obitelj tržaške kolonije (naselbine) je dobila od države i zemljišč. Kakor priča napis najden v Rodiku (Rundices), dal je i. 46 po Kr. cesar Klavdij popraviti opuščeno pot (cesto) od Rodika (Rondictibus) do mej C. L. Bassa, kakor neki mislijo do Bazovice.*)

Potem takem je ta rimsko-tržaška familija imela svoja posestva tam, kder se sedaj nahaja vas Bazovica v tržaškej okolici — v bližini mesta, kder je stolovala.

1. Obitelj Lucijev Bassov iz plemena Publicijev se je iz Rima nastanila v Trstu; nova kolonija in kot priseljena iz Rima je lahko postigla do največjih državnih služeb, kakor vidimo iz napisa Arniju Bassu. Rimske obitelji so vdobivale od senata, kesneje od cesarjev najboljših zemljišč v pokrajinah, kamor so se naseljevale, ali kder so naseljene bile.

2. Rodiški spomenik ima C. (aius) L. (ucius) Bassus; rodninsko ime Lucius in pridevek Bassus — kar priča, da pripada gospodar omenjenih zemljišč pri Bazovici rodovini enakega imena v Trstu.

3. Slovensko poimenovanje kraja je prav lahko izišlo iz imena gospodarjev omenjenega kraja — po Bassu, ali Basu, Bazovica, posestvo Bassa ali Basa; kakor se i drugodi nahaja več krajev, ki nosijo imena dotičnih gospodarjev. N. pr.: Nad mestom očetov kapu-cinov, temu kraju pravijo naši Puntarec, Vlahi pa za ta kraj rabijo v pisavi spačeno ime *Pondares*. Náš Puntarec pa ni drugo, nego okrajšano Puntarovec — menda po nekem posestniku, ki je nekđaj na tem griču bival. Često se sliši ob naših Puntarovec. Telaj Pondares ni nobeno keltsko, ali karnsko ime, ampak pravo pravcato slovensko.

Z Notranjskega, 17. februarja.

Ne vemo, kaj je uzrok, da se županje zavele Notranjske do sedaj še niso ganoli, da bi sklicali skupni shod, dočim so to županje ljubljanske okolice užje pred časom učinili.

Sicer ni o tej zadevi še nič zamujenega, vendar — ker je naloga zelo važna — ne bilo bi na pravem mestu, niti koristno, ako bi se tak skupni županski shod še dalje odlagal. Najvažneje točke, kakve naj bi se v prvem zboru obravnavale, bile bi po naših mislih te le:

1. Posvetovalo naj bi se o promembi nekaterih §§. občinskega zakona za Kranjsko od 31. marca 1866.

V prvi vrsti naj bi se posvetovalo o §. 73, obč. reda, kateri določuje pobiranje priklad k pravi davkom in k užitnini za pokritje občinskih stroškov. Znano je pa, da ubogi kmet in davkoplačevalec je užje itak z vsemi mogočimi davki in prikladami silno preobložen, a po zgoraj citiranem §. ga zadevajo še v večini občinski doneski, dočim tudi gostači in kajžarji z kmetovalci vred (velikokrat še v večej meri) dobrote občinskih naprav enako uživajo. Natanjko naj bi se tedaj v tej zadevi pretresalo ter sklenilo, kaj bi bilo ukrenoti, da se navedeni §. spremeni tako, da ne bi edino davkoplačevalci, kateri morajo užje itak drugih davkovskih bremen dovolj nositi, bili tudi v občinskih stvarih preveč zadeti, ampak naj bi breme občinskih davkov pomagali nositi tudi taki, kateri imajo sicer manj premoženja, dobrote občinskih naprav pa vse enako uživajo, enako bi želeli bilo nekotih sprememb v §§. kateri določujejo, da mora izvoljeni odbornik izstopiti z občinskega odbora, ako se mu zemljišče proda, ako je kaznovan itd. Nahajajo se pa v poslednjem času vzlasti po kmetiškimi občinskih odborniki, kateri koristnim predlogom županovim naravnost kljubujejo, ter velikokrat izvršitev kake koristne stvari popolnoma onemogočijo. V enakih zadevah potrebuje župan izdatne postavne pomoči, katero pa po dozdajnjih zakonih še vedno pogreša.

Taka pomoč bi na priliko bila, sprememba dotičnih §§. obč. reda v toliko, da bi imel župan pravico, take kljubujoče odbornike naznaniti c. kr. okr. glavarstvu, katero naj bi imelo oblast po dokončanej preiskavi krive spoznane odbornike odpustiti iz občinskega odbora, na katero mesto naj bi potem prišli namestniki, ali pa na novo izvoljeni možje.

2. Znano je tudi, da pri sedanjih okoliščinah od občine nastavljeni poljski in gozdni čuvaji ne uživajo posebnega spoštovanja, vzlasti ako hočejo vsaj nekoliko svojo dolžnost spolnovati. Ker se ne manjka brezvestnežev, za to je tajstih celó lastno življenje večkrat v nevarnosti, zaradi česar i oni svojih postavnih dolžnosti gotovo ne morejo prav izpolnjevati. Razvidno je tedaj, da so enake okoliščine splošnemu blagostanju in pravici na kvar, torej bi trebalo tudi o tej zadevi ozbiljnega posvetovanja, kako bi se enakim zaprekam v okom prišlo, ter se ljudstvo priučilo, kakor druge svoje predpostavljene, tudi občinske organe spoštovati.

3. Sploh je tudi znano, da hočejo nam Tržčanje vodo Reko vzeti, kar je gotovo neopravičeno. Tukaj ne pomaga delati protestov le posameznih in na svojo roko, ampak treba je v zabranjenje namerjavanega čina delovati z združenimi močmi. Da se pa to tem gotoveje in lažje zgodi, treba je tudi v to svrhu skupnega posvetovanja.

4. To poletje Njeg. veličanstvo, presvetli cesar, obišče glavno mesto naše dežele. Gotovo ne bi odveč

*) Matija Sila (Skalovič), Trst in Okolica na strani 42. Op. Pis.

bilo, da bi jih razen mesta Ljubljane sprejela tudi dežela sploh. Umestno bi torej bilo, tudi v tej zadevi se posvetovati ter ukrenoti, kako se hočejo dnevi prihoda Nj. veličanstva v našo deželo, vsaj po zmožnostih, vredno praznovati.

Naša misel v vseh omenjenih zadevah je ta: Okrajni glavar postojniški g. Globočnik, kateri je znan kot izvrsten poznavalec vseh naših zadev, naj bi blagovolil o prilliknem času vse župane svojega okraja sklicati v za to primeren kraj, kjer naj bi se pod njegovim vodstvom posvetovalo ter sklenilo, kako postopati v imenovanjih in drugih zadevah, da se sploh prav ukrene, kar je v korist in blagostanje našim občinam.

Gg. županec na delo tedaj, in prepričani bodite, da se vam trud obilno izplača, saj — tega smo prepričani — g. Globočnik bo pripravljen vsak čas poslušati, na znanje jemati vaša menjenja, vam prav svetovati ter do zaželenega uspeha voditi vaših občin težnje.

Domače in razne vesti.

Dar »Edinosti«. Gospod *Fran Smerda*, posestnik in trgovec v Bazovici, podaril je temu društvu gotovine 30 gld., za kar se mu najtopleje zahvaljuje.

Tržaške novosti. Vreme smo imeli do srede prošlega tedna gorko, lepo, a kakih 6 dni sem imamo burjo in nenavadni mraz. — Ustanovilo se je društvo za opešanje Trsta, kateremu so na čelu prvi bogatini Trsta, kakor so baron Sartorio, baron Morpurgo, baron Reinelt itd. — Prvo delo tega društva bo menda opešanje šetališča proti Sv. Andreju, potem menda kopel pri Sv. Andreju itd. — Mi voščimo društvu srečen uspeh. — Tržaški listi popisujejo v obde življenje Hermetovo, skoro vsi se držé vestno načela: »de mortuis nil nisi bene«; a nekateri celó presežajo meje, tako na priliko nek list dokazuje, da Hermet ni bil Armenec, ampak Rimljan; a dostavlja da je morda njegova družina bila užé popreje kedaj v Trstu in da se je iz Trsta izselila v Armenijo, potem pa se zopet vrnila. — Take neumnosti jun rojé po glavi; a recite jim in pokažite tudi dokumente v dokaz, do so Martelanci, Dolenci itd. užé nad 300 let stare tržaške rodbine, pa se vam bodo smijali. — Neka gospa je našla loterijsko pobotnico, na kateri so bile zapisane 3 številke, ki so bile vzdignene pri zadnjem izžrebanju tržaške loterije; torej je oni človek, ki je zgubil pobotnico (škontrin) dobil terno in, kakor se sliši visok znesek. — Gospa je nesla dotično pobotnico na policijo, kder se lenko oglašé oni srečni. — V Via Malcanton je vstal predvčerajšnjem v neke prodajalnici požar po neprevidnosti mladega trg. pomočnika, močni ogenj pa so zadušili še predno so došli gasilci.

Hermetov pogreb je bil velikansk. Občina je dostojno skazala zadnjo čast častnemu svojemu meščanu. Za pogrebom so šli: 1. dijaki mestne višje realke z učitelji; 2. dijaki mestne višje gimnazije s profesorji; 3. »Fratellanza artigiana« s praporom; 4. »Società corale degli allevi Sincio« s praporom; 5. Društvo tiskarjev s praporom; 6. Društvo brivcev s praporom; 7. »Società operaia« s praporom; 8. Tržaško društvo za umetnost in obrtnost s praporom; 9. banda zapuščene mladine; 10. mestna šola za akademično in cerkveno petje; 11. duhovščina; 12. Mrtvaški voz z rakvo, na obeh straneh pompjerji in mestni stražniki; 13. občinski svet, vodstvo za javno dobrodelnost in mestni uradniki; 14. civilne in vojaške gosposke; 15. konzularno osebje; 16. trgovinska in obrtna zbornica; 17. odvetniška zbornica; 18. notarjatska zbornica; 19. društvo Progresso, filodramatično društvo in druga mestna društva; 20. Zastopniki zavarovalnih društev; 21. tržaško tramvajsko društvo i za vsemi temi velika množica ljudstva. — Hermet je bil o svojem času brez dvombe najboljši zastopnik v tržaškem mestnem in deželnem zboru; njegov vzgled je bil oktoberski diplom, zato so bila njegova načela strogo federalistična, potezal se je za zgodovinske pravice mesta Trsta gorko i navdušeno, bil je mož tudi previden, zato je večkrat svaril pred napetostjo; njemu je bilo to mogoče, ker je užival veliko popularnost, o prosti luki je v občinskem zboru rekel: da se je najživejša, da je ni mogoče dolgo ohraniti, da je treba skrbeti za to, da se mestu nakloné nadomestila za svobodno luko, da Trst ne bo premnogo trpel. V zboru je vedno priporočeval varčnost, odločen nasprotnik je bil vsem sklepom, ki so mestu nakladali nepotrebne troške; mnogokrat je v zadnjih časih, ko je bil še v mestnem zboru, brezuspešno pobijal take skipe ter vedno naglašal, naj se denar hrani za potrebno vodo. — Hermet je oče »Progressove stranke«, a ne oče onih načel, katere ta stranka zdaj goji. — Hermet ni bil irredent, vendar je na njivi, katero je on razoral in obsejal, začela rasti luljka, to je sam videl in odpovedal se javnemu delovanju. Mož je bil nam tržaškim Slovanom sovražni, imel je gledé na navadne predsodke in leta 1868 nam je škodoval, sicer je bil čist značaj.

Sprazneno službe. Pri okrajni sodnji v *Bolci* je spraznena služba obhodnika z letno plačo 300 gld., oziroma 250 gld. in 25 odstotkov službene doklade. — Pri okrajni sodnji v *Montoni* v Istri je razpisana enaka služba z 250 gld. letne plače, s 25 odstotki doklade in s pravico do uradne obleke. — Pri c. k. pomorskem uradu v *Trstu* je sprazneno mesto uradnega sluga s 350 gld. plače, 87 gld. 50 kr. službene doklade, s stanovanjem in z obleko. Prosilci naj vložijo prošnjo za prvo mesto pri c. k. okrožni sodnji v Gorici do 16. marca, za drugo pri c. k. okrožni sodnji v Rovinji do 15. marca, za tretje pri pomorskem uradu v Trstu do 1. marca t. l.

Razpis štipendij. Razpisane so štipendije, katere je ustanovila trg. zbornica v častni spomin na rajncega njenega predsednika, viteza *Vicco-ta*.

Štipendija za 150 gld. za dijaka tukajšne trgovske akademije brez razločka narodnosti ali vere; druga štipendija za 150 gld. za dijaka pomorskega oddelka omenjene akademije brez razločka narodnosti ali vere; ena štipendija za 150 gld. za tržaškega dijaka kate-rega koli veroizpovedanja, kateri studira za inženirja na katerem koli avstrijskem tehničnem učilišču in štipendija za 600 gld. za mladeniča, ki je dovršil z dobrim uspehom trg. akademijo tržaško, pa želi v svoje boljše izobraženje nastopiti potovanje v čezatlantske dežele ter ostati kaj časa v kakem daljnem kraju, da se seznaní z ondoto trgovino. Prošnje za te štipendije se imajo izročiti v 4. tednih borsne deputaciji.

»Sokolski večer« v nedeljo je bil dobro obiskan; zabava je bila v obče domača, a prav vesela, ter je trajala skoro do polu noči; upamo, da bodo tudi v prihodnje vsi taki večeri dobro obiskani, posebno od naše slovenske mladine.

Policijsko. V noči med saboto in nedeljo so tatje skoz majhno okence prišli v cerkev sv. Jakopa in tam pokrali denarja iz škrapcev, kolikor so ga našli, potem pa so našli ključ od cerkvenih vrat, skoz katera so zopet zapustili cerkev, katero so pustili odprto, vzeli so celo ključ ud vrat se seboj. Kakor se sliši, ukradli so denarja okoli gld. 50. — V nedeljo je morala policija zapreti fakina, ker je hotel iz ljubosumnosti zaklati svojo ljubico.

V soboto popoldne so neznani tatje vlomili v magazin trgovca L. Finzi v Via Zaccaria in odnesli železen zabojček, v katerem je bilo gld. 27. — Blizu rudečega mosta je včeraj nek potepin nekej gospi iz žepa ukradel mošnjico, v kateri je bilo 25 gld. in 3 srečke razstavne loterije. — Necemu davkarskemu uradniku je drzen lumpač ukradel suknjo v uradu, mej tem ko se je uradnik za nekoliko oddaljil iz svoje pisarne. — V soboto je policija zaprla tri nade-polne mladeniče, ker so na sumu, da so v magazinu firme Glanzman ukradli 2 zvezka raznega blaga. Ne-kej kuharici so ukradli te dni par uhanov, več obleke in 30 gld., katere je imela skrite v nogovici prav v dnu skrinje. — Nekega vratarja so zaprli zaradi živin-skega postopanja z majhno še le 6 letno deklico. Čudna bitja se nahajajo v Trstu. — 15 let. mornarja H. K. je zaprla policija, ker je hotel ukrasti na ribškem bregu žrd, prav tako je zaprla 35 letnega Franca M., ker je ukradel v novej luki verigo. — Predvčerajšnjem so nekateri busoloterji ukradli gosp. Vicentini v Via Nuova št. 22 zlato uro in verigo in bracelet, vse skupaj v vrednosti nad 70 gld. Nekej postrežnici v ulici Sv. Antona je nek prijatelj tujega blaga prav na le-pem odnesel mošnjico, v kateri je bilo gld. 440. — 8 fakinov je vtaknola policija pod ključ zaradi gr-dega vedenja in ustavljanja policiji. — V Via Torrente je ustavljen včeraj nek fakinec nekega onih fantičev, ki v kuharske opravi prodajajo takozvane frittole; po-jedel vse, kar je našel v ponvi; a ko ga fantič praša za plačilo, zavali mu fakino eno za komat, da fantič pade; k sreči je prišel stražnik na mesto, ter odpeljal fak-ina na policijo, da mu tam dokažejo, da v Avstriji nima-jo zausnice plačevalnega kurza.

Pred sodnijo je stal te dni Miha Požar, pastir iz Sežane, kateri je bil zatožil 2 moža, da sta mu ukradla 3 ovce. Vsled tega sta bila omenjena moža zaočena. A kesnje se je pokazalo, da je sam Požar ovce prodal in hudobijo na ona dva zvalil. Sodnija ga je zaradi krive obtožbe in tatvine obso-dila na 18 mesecev teške ječe.

Žrebanje tržaške razstavne loterije. To žrebanje se je pričelo zadnjo nedeljo ob 7. uri zvečer in utegne trajati kakih osem dni; prvi dan so bili izžrebani glavni dobitki, in sicer so dobile številke: 1.612.223 gld. 50.000. 203.488 gld. 20.000. 427.579 gld. 10.000. 595.580 gld. 10.000. 1.325.123 gld. 5000. 1.821.121 gld. 5000. 1.045.783 gld. 5000. 287.348 gld. 3000. 1.753.138 gld. 3000. 316.189 gld. 3000. 346.189 gld. 3000. 1.481.851 gld. 3000.

Prvi dobitnik je zlata piramida, ki vaga 33.160 kilov; dobitniku je dano na izvolje, sprejeti to pira-mido, ali pa 50.000 gld.

Drugi dobitnik je tudi zlata piramida, ki tehta 12.596 kilov.

Tretji dobitnik, zopet zlata piramida tehta 6.388 kilov.

Četrti dobitnik je ovratnica, ki ima 46 demantov, par uhal z 18 brilanti in brilantne cvetice za lišp na glavi.

Peti dobitnik: ovratnica, uhalo in zapestnica z brilanti in biserji.

Šesti dobitnik: ovratnica z biserji, dvojevrstna, s zaponko, biserjem in brilanti.

Sedmi dobitnik: cvetica z 41 brilanti za lišp na glavi.

Osmi dobitnik: zapestnica, broš in uhalo, bri-lanti in opali.

Deveti dobitnik: velik diadem z brilanti.

Deseti dobitnik: dva svečnika, tri namizne oprave iz finega srebra za 24 oseb.

Enajsti dobitnik: Popolna hišna oprava za obednico.

Dvanajsti dobitnik: ovratnica iz brilantov.

Predvčerajšnjem je bilo vzdignjenih 111 števil, na katere spadajo dobitki od 13 do 123. Te številke so: 1963004 516261 1361703 1392505 801060 937349 1006240 1584345 1599007 1056912 1254194 481874 1420093 190147 1083059 191801 1844254 19869 1458398 1552718 176647 1759401 779674 623688 17287 120461 466183 613262 1018783 1978309 755899 41958 1419614 689972 1794828 1099686 162611 1438472 1046334 1815632 1015425 476212 1575336 1631163 1302115 1312345 1445340 765548 748948 612862 227414 1962439 1760557 708319 243593 1856065 122483 170622 109888 1562057 1530398 1324100 356108 1387007 1837196 1329129 84238 1623860 1422462 390978 797434 1592224 699978 1042907 904918 847282 19992 1192060 1262777 1640087 312117 762026 640632 1496747 271176 1395548 1212442 1176594 1387343 1877832 1783595 350576 429320 226300 1863946

1776442 1157495 331516 915648 694773 1794432 158266 1411839 403361 387931 1942145 1823315 1474059 736265 31123 1138782.

Trinajsti dobitnik je vreden 3000 gld., od 14. do 28. so vredni po 1000 gld. od 29. do 58. po 500 gld. od 59 do 108 po 300 gld., od 109 do 123 po 200 gld.

Včeraj so bile izžrebane te le številke: 1752546 0990202 1374134 0358366 0036177 1943732 0927282 1622177 0132667 1162539 0062371 0893602 1828207 1350555 0978156 1051944 1502579 1700978 0954464 1568672 1368991 1050074 1046888 1368091 1946249 1838728 0620128 1931593 0592543 1700761 0506418 1365604 1920550 0490034 1167341. Te so dobile po 200 gld. vred.

Te le pa po 100 gld. vred.: 1845180 0809979 1703811 0366228 1741429 0567711 1832692 1230425 0130886 0759883 1128003 0214397 1780241 1006570 1024977 1147069 1435271 0416949 0557807 0349660 1467810 0464399 1182090 0487978 1668115 1584890 1385517 1813546 0039171 1231547 0383455 0209502 0209105 1519714 0457290 0992472 0579911 1178873 0058717 0523691 1921470 0355944 1236732 0097590 1232171 0232632 1766910 1277939 0784425 0981523 049885 0461665 0932311 1574413 1404510 1518250 0866730 0765638 0534287 0910926 0941211 0698361 1277593.

1630523 1157535 0330514 0941550 1568573 0980515 0693110 0004046 0490827 0376109 1184308 0349674 0147003 0041527 0915193 0580294 1982595 0580081 0155615 0467968 1985370 1085925 0046184 0890535 0643704 0333687 0359224 1332533 0925942 1339181 0641886 0046439 0415861 0384310 0409563 0457030 1293323.

Te so dobili po 50 gld. vred.: 1575519 0172368 1388508 0400815 0894337 1728672 0868924 0765722 0470171 0795473 1148545 0498681 0798709 0204325 0517396 0552458 1814025 0314720 1354466 1610222 1841311 1737033 1333915 1622527 1518308 0571570 0271546 1186536 1589066 0087012 0475178.

Častno meščanstvo Novomeški mestni odbor je izvolil kranjskega deželnega načelnika g. A. Winklerja za častnega meščana.

Profesor M. Pieteršnik je dobil od mi-nisterstva za letošnje in prihodnje leto odpust, da zgotovi slovensko-nemški del *Wolfsonga slovarja*.

Priprave za binkočno slavnost v korist »Narodnemu domu« kakor poroča »Slov. Narod,« delajo se v Ljubljani užé z veliko marljivostjo, da obeča biti slavnost tako sijajna, da takošne še ni videla bela Ljubljana. Načelnik raznim podod-sekom je marljivi in previdni g. Iv. Murnik.

Pri zadnji volitvi odbora akade-mičnega društva »Slovenije« 15. dan t. m. so bili izvoljeni ti le gg. predsednikom cand. jur. Radoslav *Pukl*, predsednikom namestnikom stud. phil. Matija *Murko*, tajnikom stud. jur. Dragotin *Triller*, tajnikom namestnikom stud. jur. Ivan *Lončar*, bla-gajnikom stud. med. Ivan *Marolt*, arhivarjem stud. jur. Emil *Orožen* in arhivarjem namestnikom stud. phil. Ivan *Avsenik*.

Banka »Slavija« je sklenola v 4. četrtletji, t. j. v mesecih oktober, november in december 1882 13.397 novih zavarovalnih pogodb za kapital 16.774.243 gld. 48 kr., za kar se jej je plačalo zavarovalnine in pristojbine 436.339 gld. 66 kr. Denarni promet glavne blagajnice je znašal 2.342.998 gld. 98 kr. in od ban-kinih kapitalov je bilo v tem času uloženih 197.837 gld. 6 kr. v česko-moravskih posojilnicah, 642.177 gld. 35 kr. pa izposojenih na zemljišča. Gasline brizgalnice je oddala banka v tem času 4 občinam. Od 1. janu-varja 1882 do 31. decembra 1882 je bilo skleneno vseh zavarovanj 77.658 za kapital 78.424.408 gld. 30 kr. proti plačilu zavarovalnin in pristojbin 1.816.257 gld. 56 kr. za škodo pa se je plačalo v tem času 803.274 gld. 68 kr. *Samoupravna društva za zavarovanje užitka in pokojnin postajajo če dalje bolj priljubljena.* Pristo-pilo jim je namreč do konca decembra l. 1882 637 članov, ki so zavarovali užitkov in pokojnin za 117.199 gld. 67 kr. in upisali vlog za 470.155 gld. Zastopniška pokojninska zaloge je imela do konca decembra l. 1882 3974 deležnikov in njeno premo-ženje je narastlo na 30.002 gld. 32 kr. v gotovini in vrednostnih papirjih.

Goriški Gospodarski List, 1. številka, prinesel je te le sestavke. 1. Cepljenje trt — 2. Mno-žimo posebno zgodnjo namizno grojzde — 3. Spalir sadnega drevja. — 4. Kako pospešiti, da kokihi mnogo in velikih jaje nanesejo. — 5. Pridelovanje semen raznih rastlin. — 6. Živnoredja podlaga denašnjim kmetijam. — 7. Kaj bo iz kmetij? — 8. Kmetijske drobnosti. — 9. Koliko travnega semena treba na hektar. — 10. Listnica uredništva.

Popravek. Dopolis iz Trnovega dne 8. febr. popravlja se tako, da so trije možje nosili vence pred rakvo, ne pa dva.

Čitanje. Sedanji rod čita veliko, pa malo res do-brega, navadno je zadovoljin s tem, kar časniki po-ročajo, zato pa je njegovo izobraženje le površno ter nema samostojnega mišljenja. Preveč se bero take knjige, ki so le za kratak čas, premalo pa take, iz katerih se more človek res kaj naučiti. Časnike bero dan danes skoraj vsi ljudje, ki so se naučili brati, ker vsak rad kaj novega sliši. Zato pa imajo časnika tudi velika svetovna naloga, veliko odgovornost, ker so tako rekoč gojitelji ljudstva. Žal, da mnogim ta naloga ni sveta, da se za odgovornost malo bri-gajo i le za dobiček pišejo, polnost, strasti in pre-pire bude; ljudstvo, ki čita take časnike, srka v se dušni strup, ki okuži cele družbe, kakor je to storilo pri nas ustavovno-judovsko časnika.

Izvožnja in uvožnja na Angleškem. Skupna vrednost izvožnje in uvožnje na Angleškem je v letu 1881 znašala 694.105.264 milijonov šterlinov; uvožnja je znašala 397.022.489 šterlinov, izvožnja pa 297.082.775 šterlinov.

Ljudsko gibanje v letu 1882. Za prvo poluleto 1882 je statistika v ministerstvu notranjih zadev uže sestavljena. Rodilo se je v tej dobi 453.870 otrok proti 425.501 v enaki dobi leta 1881. Najugodnejše so številke za Češko in Galicijo, na Češkem so se pomnožili porodi od 106.548 na 110.868, v Galiciji pa od 126.775 na 145.987; v nekaterih kronovinah pa so se porodi celo zmanjšali, tako na Solnograškem od 2522 na 2497, v Trstu od 2791 na 2376, v Istri od 5845 na 5783, na Tirolskem od 11.509 na 11.100. Mrljivost pa se je sploh zmanjšala in sicer je umrlo v letu 1881 ljudi 382.399, v letu 1882 pa le 366.454. Ako se primerjajo porodi z smrtnimi pripetljaji, vidi se, da se je ljudstvo v prvem poluletu 1882 pomnožilo za 87.416 duš; razmera med deželami pa je zelo različna; tako n. pr. so se na dolnjem Avstrijskem porodi pomnožili za 393, smrtni primerljajo pa tudi pomnožili za 2942. Še neugodnejše so razmere na Tirolskem, Solnograškem in Predaleškem, v katerih deželah je več ljudi umrlo, nego se rodilo; vse druge dežele pa kažejo prirastek prebivalstva; najugodnejše razmere so bile v Galiciji, kjer je ljudstvo naraslo za 33.993, na Češkem 21.441, na Moravskem za 8071. Število zakonskih porodov se je pomnožilo za 26%, nezakonskih pa le za 3 1/2%.

POZIV!

Učiteljskemu pripravniku, pripravljajočemu se za svoj poklic, treba je jako obilo gradiva prebraviti. Spoznavati mu je mej drugimi možje, ki so se trudili na šolskem polju in ki so za šolski napredek v tem ali drugem oziru kaj zdatnega storili. Gotovo bi se imelo o tej zadevi v prvi vrsti gledati na to, da učitelj pozna šolstvo in pedagogijo lastnega naroda, da ve ceniti možje, ki so učili narod zavedanja ter da svoje znanje v tem oziru vedno razširjajo. Spoznava šolstvo in pedagogijo tudi drugih narodov. A kako se godi pripravniku, ki se pripravlja za učitelja, da bi učiteljeval slovenskemu narodu? Vse drugo se uči, le tega ne, kar mu je najbližje. O slovenskem šolstvu in o slovenskih pedagogih se na pripravnicah do malega ničesa ne polize. In vendar so se tudi iz našega naroda rodili možje, ki so mu bili vestni učitelji, ki so za šolo vse to zahtevali, s čemer se nemstvo diči, kakor da bi bila to edino le njegova lastnina. Menimo tukaj v prvi vrsti Slovence, blagoga spomina, ki je še pred več nego 25 leti zahteval osmoletno šolsko obiskovanje, ki je zahteval, naj se šiba v šoli, če tudi ne do celega odpravi, vsaj omeji in razumno rabi, ki je gledal na to, da so se ustanovljale šole, ki je spisal mnogo pedagogičnih sestavkov, s kratkimi, ki je bil prvi učitelj narodu. Da bi se delovanje tega slovenskega pedagoga pravaka do dobrega spoznalo, sklenilo je učiteljsko društvo ptujsko razpisati nagrado za en ali dva najboljša spisa, ki bi omenili Slovence kot pedagoga. Nagrada za oba sestavka bode znašala najmanj 100 goldinarjev. Da se za to primerna svota nabere, prosijo se slov. rodoljubi, naj blagovolijo darovati prostovoljne doneske. Donoski naj se pošiljajo v Ptujsko učiteljskemu društvu, katero vse te doneske po javnih listih pobota.

Slovenske pisatelje pa vabi učiteljsko društvo, naj idó na delo! Tekmovanje je neomejeno. Nagrado dobosta najboljša slovenska spisa, naj sta jih spisala učitelj, profesorja, duhovnika, uradnika, ali kedor si bodi drug slovenski pisatelj. Najlepša nagrada pa bode za dotična pisatelja zahvala, katero si pridobita ne le od slov. učiteljstva, temveč tudi — o tem smo prepričani — od vsega slov. naroda. Spisi naj se pošljejo vsaj do konca septembra tega leta brez imena, zaznamovani samo s kojim motom in s zapečatenim pismom, na katerem je napisan moto, in v katerem je imenovano ime pisateljevo, učiteljskemu društvu v Ptuju.

Gospodje, ki ocenjevanje spisov prevzemó, razglasé se v kratkem, razsodba ocenjevalcev pa o božičnih praznikih tega leta. Za ta slučaj namerjava se sklicati veliko slovesno zborovanje slovenskega učiteljstva. Spisa ostaneta lastnina učiteljskega društva ptujskega, katero si pridrži pravo, založiti jih in razprodajati.

Učiteljsko društvo ptujsko, meseca februarja, 1883.
Odbor.

Tržno poročilo.

Kava. — Kupčija sopet bolj mirna, vendar pa je to blago v dobrem menenju.
Sladkor. — Kupčija mlahova, cene še slabše za 2%, nego zadnjič naznanjeno.
Sadje. — v dobrem obrotu, cene nespremenjene.
Olje. — v dobrem obrotu, cene trdne.
Petrolje. — vzdržuje se trdno pri ceni gl. 10%.
Domači pridelki. — nespremenjeno stanje.
Žito. — les, seno — vse brez spremembe.

Borsno poročilo.

Borsa je bila zadnje dni veliko bolj animirana, tudi kurzi, posebno državnih papirjev, vzdrževali so se visoko z tendenco za povišanje. Vkljub hrupu nemških liberalcev in židov na eni strani, prav tisti židje na drugi strani zopet zaupajo v sedanjo notranjo uredbo, kajti drugače bi kurze tlačili. Tako visoko niso državni papirji uže davno stali, nego zdaj.

Dunajska borza dne 20. februarja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	78	gl. 20	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	78	»	65
Zlata renta	97	»	—
5% avst. renta	92	»	90
Delnice narodne banke	830	»	—
Kreditne delnice	297	»	60
London 10 lir sterlin	119	»	75
Napoleon	9	»	49 1/2
C. kr. cekini	5	»	65
100 državnih mark	58	»	55

Poslano.*

Janezu Čudovcu na Premu.

Ko je dne 5. t. m. zvečer šel premški cerkovnik po cesti proti svojemu domu, ter gredoč se ustavil pred »Pikolovo« hišo, tedaj ste me, ker ste v svoji oslovski modrosti menili, da sem jaz, pričeli zmerjati v pričo vseh tam priučujočih s cigani, roparji in drugimi priimki, kateri pač veliko bolje vam pristujejo, nego meni. — Da li sem, in koliko sem dolžan, to bode vaša najzadnja skrb, ker če tudi ste doktor sleparske pravice, aktov od »konkursa« mojega premoženja nemate vendar v rokah, ampak jaz sam, ter upam, da jih bode imel še do tja, ko bode svet uže davno pred vami mir imel. Mislili ste me tudi z kamenjem napasti, in ubogi cerkovnik bi bil dobil namesto mene, da se ni ob pravem času oglašil.

Dovolj imam tedaj uroka, vas gledé svoje časti in telesne varnosti sodnijsko poiskati, ter vas poučiti, kaj je prepovedano v petej in osmeji zapovedi, katerih gotovo moliti ne znate. Na prigovarjanje drugih poštenih ljudi pa to za sedaj opustim, s pristavkom, da se, ako bi se vam še kedaj poljubilo žaliti me na mojem poštenju in moje življenje v nevarnost postavljati, v polni moči poslužim postavne poti.

Prem, dne 17. februarja 1883.

Janez Renko
obč. svetovalec.

TRST IN OKOLICA.

Zgodovinska slika.

Spisal Matija Sila (M. Skalovič.)

Ta iz podlistka »Edinosti« ponatisnena knjiga je prav zdaj dovršena in se dobiva pri upravnisti v 45, s poštnino vred za 50 sol. Obsega blizu 40 pol. — Vredna je, da si jo omisli vsak rodoljub v Trstu in okolici, pa tudi drugod po Slovenskem. — Koristna in zanimljiva bo posebno učečej se mladini, katerej dela čast, če pozna zgodovino mile očetnjave.

LA FILIALE IN TRIESTE

dell' I. r. priv.

Stabilimento Austriaco di credito

per Commercio ed Industria.

VERSAMENTI IN CONTANTI

Banconote:

3 1/2% annuo interesse verso preavviso di 4 giorni
3 1/2% » » » » » 8 »
4% » » » » » 30 »
Per le lettere di versamento attualmente in circolazione, il nuovo tasso d'interesse comincerà a decorrere dalli 27 corrente, 31 corrente e 22 Novembre, a seconda del rispettivo preavviso

Napoleoni:

3% annuo interesse verso preavviso di 30 giorni
3 1/2% » » » » » 3 mesi
3 1/2% » » » » » 6 »

Banco Giro:

Banconote 2 1/2% sopra qualunque somma
Napoleoni senza interessi

Assegni

sopra Vienna, Praga, Pest, Bruna, Troppavia, Leopoli, Lubiana, Hermannstadt, Innsbruck, Graz, Salisburgo, Klagenfurt, Fiume, Agram, franco spese.

Acquisti e Vendite

di Valori, divise e incasso coupons 1/2% provvigione.

Antecipazioni

sopra Warrants in contanti 5% interesse annuo franco di provvigione.

Mediante apertura di credito a Londra 1/2% provvigione per 3 mesi.

Effetti 6% interesse annuo sino l'importo di 2000 per importi superiori rasso da convenirsi.

Trieste, 24 Ottobre 1882. (31)

*) Za spise pod tem naslovom je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor mu dotični zakon veleva. Ured.

50 premij

Diplom za zasluge mejnarodne zdravstvene razstave v Londonu 1881 za zdravstvene tvarine in aparate za pospeševanje zdravlja.

PODPISI:

Nje veličanstvo, angleška kraljica Viktorija. — Njegova kr. visokost vojvoda Edinburški Spencer, razstavi načelnik. — Joh. Eri. Erichsen, odseka načelnik. — Mark H. Judge, tajnik.

Ozdravljanje katara, kašlja, hripavosti, prsnih in želodčnih bolezní, pomanjkanja krvi

pri slabotnem životu in prebavljanju, kakor krepi pri vseh okrevajočih po vsakej bolezni vedno z gotovim uspehom rabljen.

Ivana Hoffa sladni izleček zdravstvenega piva, Ivana Hoffa koncentrirani sladni izleček, Ivana Hoffa sladna čokolada, Ivana Hoffa prsni sladni izlečni bonboni. Vsakdanja pohvalna pisma priznavajo njih zdravilno moč.

Javna pohvalna pisma!

V Gorici, 2 aprila 1882.

Vaše blagorodje!
Vaš Ivana Hoffa koncentrirani sladni izleček me je jako okrepil in moram Vam hvalo izreči za to izvrstno in dobrodelno zdravilo. Prosim pošljite mi še 6 steklenic koncentriranega sladnega izlečka.

Konst. vitez Dabrowsky,

c. k. stotnik.

Hoffova sladna čokolada je zadostila uže davno čutečji potrebi kakor rejilo in zdravilo pri pomanjkanju krvi (Chlorose) in slabem mešanju krvi, kakor tudi mnogim iz tega izvirajočim boleznim.

Dr. med. in phil. Feliks Paul Ritterfeld

pr. zdravnik v Frankfurtu na M.

Glavne zaloge: v Trstu: Fran. Prinz, via Acquedotto, Jakob Seravalle lekarničar via Cavana, Dom. Costa; v Gorici: G. Cristofaletti c. k. dvorni lekarničar; Pulj: Monay Delcatera, V. Ljubljani: P. Lasek, H. L. Wenzel, V. Mariboru: P. Holasek. Svarilo pred ponarejanjem. Naj se zahtevajo le pristni Hoffovi sladni preparati. (Varstvena

marka, doprsna podoba iznajdenika. 12-9

Hoffovi pristni bonboni iz sladnega izlečka le v plavih zavojih.

The Singer Manufacturing & C.

New-York.

Ako se plati vsak teden samo

eden goldinar

dobi se

Originalni

Singer-jev šivalni stroj,

in to brez povišanja cene.

Poroštvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER,
generalni agent

V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanke za Singerjeve šivalne stroje komad

3 kr. in tucat 30 kr.

(13-10)

Prva istrska voščarna

v Rovinju

odlikovana na razstavah v Gradcu v letu 1880 in v Trstu v letu 1882.

Priporočamo vel. čest. gospodom župnikom, č. cerkvenim društvom in drugim pobožnim zavodom, kakor tudi gosp. trgovcem naše izdelke iz voska od bučel, katerega ponujamo po sledečih cenah:

I. vrsta. Velikonočne velike sveče (naša posebnost) naslikane na olje, okrašene s zlatom, srebrom in s podobami sv. pokroviteljev . . . Kilogr. gl. 3.—

Sveče, duplirje, velike sveče itd. . . » 2.—

II. vrsta . . . » 1.65

III. vrsta . . . » 1.40

Slabša vrsta, sicer blago lepo na videz . . . » 1.20

NB. Te cene se razumejo v Rovinju, blago zapolneno; povojilo (embalaža) računi se po ceni kar stane.

V zameno se jemlje naravni vosek in voščeni odpadki po dobrih cenah.

12-4

Figli di Antonio Artusi.

Čudodelni plašter (cerot).

Ozdravi temeljito vsako rano, bodisi še tako zastarana in kronična in tudi take, ki so se uže spremenile v raka, ustavlja še tako močan glavobol, vse bolečine živcev in revmatizma v zgloboh, čudodelno pomaga v bolečinah materinskih i. t. d. 50 letna skušnja z izvrstnim uspehom, kakor razvidno po neštveh priča, katere se morejo pokazati vsakemu — dobiva se le v lekarni

(10-3)

Rovis, Corso št. 47.

C. k. privilegirano društvo

Riunione Adriatica di Sicurtà

v Trstu.

Zavaruje proti požarom, provozu po suhem, rekah in morju, proti toči, na življenje v vseh kombinacijah.

Glavnica in rezerva društva dne 31. decembra 1881:

Glavnica društva gl. 3,300.000.—

rezervni fond od dobičkov 685.927.02

» za pokritje premikanja 161.500.—

» vrednosti efektov 6,638.505.—

Premijna rezerva vsih oddelkov 284.591.—

Reserva za škode

V portfelju:

Premije, ki se imajo potirjati v prihodnjih letih 13,206.696.47

Skupni znesek vseh škod plačanih od 1. 1888 do 1881 gl. 103,255.007.57

Urad ravnateljstva

Via Valdirivo, št. 2 (v lastnej hiši). 24-16